

44.

ACC. N:R M. 16466: 1-20.

Landskap: *Skåne*Upptecknare: *Hans Cederberg*

Härad:

Berättare: *Martin Glantz, Kullavägsvägen 6 a, Lund*Socken: *Lunds stad*Berättarens yrke: *murare*Uppteckningsår: *1965*Född år *1890* i *Lund*FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND*Stadstraditioner I s. 1-20.**LMF 126
a-j, l-o*

Skriv endast på denna sida.

44. Glantz

f. 90 -

FOLKLIVSARKIVET

Exc.

FINNGATAN 8

Cederberg

ms

LUND

M. 16466.

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Martin Glantz
" födelseår: 1890
" födelseort: Linnol
" yrke: f. d. murare

Makes/makas namn: Hilma Kristina f. Roos
" födelseår: 1893
" uppväxtort: Linnol
" yrke: f. d. sömmerska

Faders namn: Per Glantz
" födelseår: 1844
" uppväxtort: Hemmestorp
" yrke i staden: div. arbete
" yrke före ev. in-
flyttning till staden: Solchat lantarbete

Moders namn: Bengta f. Schödel
" födelseår: 1844
" uppväxtort: flyinge
" yrke i staden: Tvätt & stäckning
" yrke före ev. in-
flyttning till staden: lantarbete

Farföräldrars yrke: Solchat
Morföräldrars yrke: _____
Antal syskon: 12

44.

ACC. N:R M. 16466: 1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Yrken och sysselsättningar.

När min far kom till staden hade han slutat som soldat. Han hade tagit avsked med pension, sedan blev han diversearbetare här. När han bodde på landet, kunde han inte existera enbart på soldatlönen, utan fick ta en del lantarbete vid sidan av. Det jag känner till om hans arbete härrör sig från den tiden när han var i staden som diversearbetare. Han var nog som alla soldater på den tiden - litet högfärdig och på fritiden hade han väl mest roligt med gumman, vilket säger tolv barn.

Den som inte hade något yrke på den tiden fick gå mycket arbetslös. Min far hade pension från fem olika kassor, sammanlagt blev det 170 kronor om året. Den största pensionen var från Vadstena Krigsmanshuskassa, så hade han skadat sig i den ena handen och fick för det fem kronor om året från Karl-Johansfonden, från Invalidfonden fick han också för handen två kronor om året. Från en annan fond som jag inte minns vad den heter fick han ytterligare 30 kronor.

Far brukade arbeta som hjälpare till ställningsbyggare eller ibland som tomtplanerare. Far brukade också arbeta som tjärsmålare. Steget var inte så långt som det kan tyckas mellan soldat och diversearbetare. Han hade tjänstgjort vid Södra skånska Infanteriregementet, Torna kompani.

Lönen som grovarbetare var 39 öre i timmen. På Lundautställningen 1907 kunde min far och en av mina äldre bröder tjäna upp till 15 kronor per dag. Själv arbetade jag där nere som murare och murade Kärnan i miniatyr.

I.

ACC. N:R M. 16466:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Som soldat låg far ett tag i Karlskrona som beväringssinstructör eller något sådant, de kallade honom i alla fall för korpral Glantz, men det var han ju inte.

Den största tiden jag minns far så var han helnykterist, men när jag var yngre hade han väl festat men inte i någon större utsträckning. Några fester med sina arbetskamrater kan jag inte komma ihåg att han var på. Några gånger var han på Revingehed, det var Regimentets Dag .

Mor gick och tvättade och skurade hos förmögnare familjer, och hade fast anställning, det var varfjortonde dag, på Møllevångs hem. I allmänhet gick hon hemifrån klockan sex eller sju men när hon skulle till hemmet gick hon klockan tre. Jag brukade alltid gå till henne när hon var och hjälpte handskfabrikör Möllers föräldrar och fick då alltid en fin smörgås med pålägg som hon hade sparat av sin mat.

Vi har på min tid aldrig varit mer än tre barn hemma, jag var yngst och det var 24 års skillnad på min äldste bröder och mig. Han är död nu och var lykttändareförmän här i staden. De kom ut på landet för att vakta svin, de som var kvar fick sköta sig själva när mor inte var hemma. Far brydde sig aldrig om hemmets skötsel eller oss även om han var hemma.

Den högsta lön mor fick var två kronor om dagen, det var på Møllevångs hem, annars var det en krona och maten och som regel var det då från sex på morgonen framåt sju - åtta på kvällen. Ibland skurade hon i skolorna och då hade hon en och femtiö om dagen, men då var det ingen mat. *Att lägga*
märke till än att detta då var söndagsarbete.

ACC. N:R M. 16466:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Mor fick sköta om allting när hon kom hem, både städa , laga mat, sköta barnen och göra allt annat. Barnhem har aldrig anlåtats, inte heller barnkrubba. Mors förvärvsarbete skulle till. Det hade varit så på landet också, och det blev inte mindre nödvändigt när de kom till staden. Det kan kanske vara av intresse att när en av mina bröder blev född låg min mor ute ibland betorna och gick in och hann förlösa sig själv innan barnmorskan kom. Tre dagar efter låg hon ute i betlandet igen.

Förvärvsarbete fick vi ju ta så fort vi kunde och vi tre som var hemma hade alla arbete så fort vi kunde. Min syster var på Sedborgs söner och sedan på bindgarnsfabriken, där blev hon skadad i handen och har sedan inte kunnat arbeta. Min bröder fick ut och tjäna bonde och slutade i tredje klass i folk, det skulle motsvara femte klass nu, innan hade han varit ute och tjänat två somrar och i tredje klass fick han sluta för gott. Han var så dräng i några år tills han värvade sig. Han kom ut som Sveagardist. Självt började jag i murarelära när jag var fjorton år, då hade jag varit springpojke under somrarna, när jag gick i skolan. På den tiden hade jag en topplön, jag hade fem kronor i veckan, annars var det från 2:50 - 5:00, men dessa som jag var springpojke hos det var fröknarna Mölleri Kattesund och de var väldigt snälla och till och med så fick jag ett paket socker ibland med mig hem till mina föräldrar. Mor gick nämligen till dem också som hemhjälp och skurade. Vi fick arbeta sex timmar om dagen vid tolv års ålder. På den tiden var det särskilt bleckvarufabriken som var populär bland oss pojkar. Den låg i Nils Bielkes gata och har flyttat till Malmö nu.

Bostad.

ACC. N:R

M. 16466:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Under min uppväxttid bodde jag i Mariagatan och Trädgårdsgatan, Vid tio års ålder flyttade jag tillsammans med mina föräldrar till Laboratoriegatan där de sedan bodde till sin död. Där vi då bodde det kallade dom för drejragården, det var en smädja, det var mitt i Laboratoriegatan, det var nog nummer fem. Det bodde tre familjer i nedre botten. På det ena stället vi bodde, hyrde vi ett rum inne på gården, där vi måste gå igenom brygghuset för att komma in till vårt, när de tvättade där hade vi ju nytta av det inne i rummet. Det byggdes på åttiotalet av Ripa. Ett år bodde vi i Grönegatan 16 och det var nog lika gammalt. Där bodde vi inne på gården och då fick jag inte gå ut på gatan utan måste hålla mig inne på gården. Där hade vi också bara ett rum utan kök. När vi bodde i Mariagatan 5 hade vi direkt ingång till rummet inte ens ett vindfång utan far han hade skaffat bräder från ett bygge och slog upp dom utanför så att det inte skulle snöa in när vi öppnade dörren. Far skulle göra sig till en gång och tapetsera om själv och köpte tapeter, de kostade 25 öre rullen och det gick åt tretton stycken och det blev ju mycket pengar på den tiden, resultatet blev ju klart därefter, det är den enda reparationen jag kommer ihåg.

Varför vi flyttade berodde naturligtvis på olika orsaker, kanske var det någon gång brist på hyra. Jag var bara hemma ett år efter det jag kom i murarelära tills jag var femton och sedan värvade jag mig, jag kom då till Stockholm och sedan har jag inte bott hemma. Den högsta hyran jag minns var sju kronor i månaden och den första jag minns var fem kronor i månaden.

ACC. N:R M. 16466:5.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Polis Mattson var vicevärd i Ripas hus och far var ytterst väl med honom, det var väl på den tiden far han tog sig en liten en, och då kom "blyröv", som vi kallade honom, varenda söndagsmorgon och så drack dom en gök. Det enda jag kan minnas så var det i Grönegatan, då var jag tolv år, och det var värden skuld att jag inte fick gå ut på gatan, jag fick inte gå och skräpa, och det var en gång jag glömt att lägga ned locket på dass, det var torvmullsklosett, och han kom in och sällde, så det var rent för-färligt, så det kunde ju inte vara så väl med förhållandet där.

I allmänhet så var emellertid förhållandet mellan vicevärd och hyresgäst mycket gott i Nöden.

I Laboratoriegatan var det mest typiskt där var det ett litettrum, och fars och mors säng var en utdragssäng som man lade sängkläderna ovanpå och bäddade ovanpå. I en träsoffa låg jag och min bror, då var inte min syster hemma, hon hade flyttat hemifrån och tjänade piga i Djurslöv. Så fanns det en koksspis med ett ringaset ovanpå där mor lagade maten. Det var precis så vi kunde få plats. Bordet stod framme vid fönstret och duken det var t tidningen Arbetet. När jag kunde läsa satt jag och gjorde det och så fick jag skäll för det. Jag har nämligen alltid varit väldigt intresserad av att läsa ända sedan jag minns. Vi hade en del oljetryck på väggarna, sådana gick vi omkring och sålde själva ibland.

Märkvärdigt nog så var det rätt bra beställt med sängkläderna. Det var hemmagjorda fjäderdynor., det hade man både under sig och på sig. Det var

ACC. N:R M. 16466:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ju svårare att stoppa en madrass än en dyna. Tyget var naturligtvis litet skrovligt, det vande man sig ju emellertid vid.

Uppvärmningen skedde med samma spis som man lagade mat vid. Någon slags värmeledninig fanns inte förrän när jag kom i murarelära och det var ju snofsigt på den tiden. Den belysning man hade var fotogenlampor, det har jag till och med haft sedan jag blev gift, Under första världskriget hade man karbidlampor, det var riktiga konstverk ibland. Karbidlamporna var gjorda av en bleckburk, iden placerades en champagneflaska, som botten var ur och inuti denna stod en liten plåthisoria på ben, där var karbiden i den och så var det hål i botten där vattnet trängde opp så kom gasen och så var det gipsaa ett munstycke däruppe, som gasen gick igenom. Man tände där, men så blev det för högt tryck ibland och då ramlade flaskan och då var det att rätta till den igen. Detta var sedahjag blev gift, då fanns det inget arbete så jag arbetade i Norge och där fanns det elektricitet överallt och när jag kom hem och fick se detta, det var min svåger som hade gjort det till min hustru, så blev jag rädd, men min hustru sa att det var fin belysning, men jag blev rädd när det ramlade, det kunde ju lika gärna ha exploderat. Den gasen som blev öfer trängde upp genom vattnet och då luktade det karbid i hela huset.

Några regler fanns inte för när det skulle vara tänt, men när far ville ha släckt, då skulle det släckas, det blev kanske på vintern klockan sju eller halv sju, på sommaren lyste ju Vår Herre oss, då fick vi lägga oss vid dagsljus, då hade vi inte råd att ha tänt.

ACC. N:R M. 16466:7.

Mat, dryck, husgeråd, måltidsseder.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det var ofta ärter och fläsk i mitt hem. Vi fick också knake och spegesill, det enklast möjliga alltså. Fick vi mjölk någon gång var det skummjölk. Vi kunde få det till risgröten på jularna. Kaffe drack vi en gång om dagen.

Inälvor hade vi mycket, det hörde ju till de billiga varorna, men vi pysar tyckte inte om det. Det finaste man kunde få var det knackvurst. Färs sill och torsk förekom och makrillen var rätt billig en viss tid nå året.

Som grönsaker var det mest rabbor vi hade. Tomater har jag inte smakat förrän jag blev gift. Frukten man åt, det var endast sådan som man kunde själv pälla.

Maten vi köpte handlade vi hos hökarna. Några ambulerande försäljare förekom inte, det kunde möjligtvis vara någon som gick omkring och sålde oljetryck. Det var ju sånt som vi pysar gick och köpte sådant där själva och sålde till jul. Vi gjorde sprallegubbar också, som man kunde köpa hos Anna Hörgren på Krafts torg. Ibland gick jag till Akademiska Föreningen och köpte buljongkött för tio öre och då fick man så mycket så det räckte åt pytt i panna till hela familjen. Kokning av maten var det vanligaste. Det blev alltid billigare, det skulle ju flött till om man skulle steka. Det blev också mer av om man kokte.

Jag kommer ihåg att mor hade något som hon kallade för hackekniv, Det var ett skäft med två motsatta blad som hon hade när hon hackade vitkål.

ACC. N:R M. 16466:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det kallade vi för hackekålsoppa, det var något bland det bästa vi kunde få. Vi hade ett senapslod också, och det var alltid jag som malde senapen, det var jag nämligen specialist på. För övrigt var det bara enkla redskap, gamla rostiga knivar och gafflar. Allt skulle skuras efter varje måltid, men det var inte alltid som mor hade tid, så man bara sköljde dem under vattnet.

Kaffe bönor köpte vi både obrända och omalda. Det fick man bränna på stekjärnet och då fick man stå och röra precis som man stekte, det hade aldrig morsam tid med själv. Så hade man en kavel och krossade bönorna på köksbordet och så gick skal och allting med sedan när man kokade.

Det jag minns mest från min tidiga barndom så är det hunger, man fick aldrig äta sig mätt.

Under första världskriget vet jag inte hur mor och far hade det så noga, vi hade det svårt nog själva. Min fru och jag hade då skaffat oss ett litet barn och för att få ersättning för hustru och barn och mjölk till barnet så gifte vi oss när jag var hemma på permission en gång. Jag var då 24 år. Själv hade jag matfrågan ordnad eftersom jag låg inkallad och min hustru bodde hos sina föräldrar. Hennes far var lantarbetare nere på Råbyholm, där Wadmark har, och det ordnade sig alltid för dem. Så fanns det betor härnere och så tog man upp betor där och kunde köpa litet mjölk. Det var för att viskulle ta upp betor som vi fick köpa en liter mjölk, men vi fick betalt för betorna ändå. Mjölk fanns inte att köpa. Vi fick en liten skvätt mjölk om dagen, men det räckte inte till barnet på långa håll.

ACC. N:R M. 16466:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

När måltiderna var regelbundna, var det frukost och det var kaffe och flottamada. Till middagen fick vi värma litet mat om mor hade lagat till någonting innan hon gick till arbetet. Huvudmålet åt vi på kvällen och då fick vi nylagat och så fick vi äta detsamma till nästa så kallade lunch.

När vi gick i skola fick vi en smörgås med oss och det hade också de så kallade rikemansbarnen fast det avr skillnad på smörgåsar förstås. Då var man ofta avuhsjuk på dem, men så rullade man kulor med dem och vann och då bytte man kulorna med deras smörgåsar.

Vi hade alltid vår plats vid bordet. Det var ofta att någon fick stå och äta vid bordet, om det till exempel kom några barnbarn hem och det var ibland ett par stycken. Man tilläts aldrig att prata vid bordet.

Vaxduken kom nog i bruk cirka 1900 och innan dess var det alltid tidingen Arbetet.

Uppläggsfat förekom inte utan det var bara stekjärnet direkt på ett par vedpinnar på bordet och så lade mor för oss.

Kaffebjudningar förekom någon gång, fast i liten skala förstås. Mor gick ibland till någon av barnen och bakade, fast det var på senare år när jag var halv vuxen. Det hände när barnen kom hem någon gång att de själva hade både böror och kaffe med sig.

Far hade någon gång en halv liter brännvin men sedan blev han nykterist. Kläderna var lika överlag. Jag minns en gång när jag gick i skolan och hade fått ett par nya byxor av något som de kallade för skäktefrall, det var grovt och stack igenom skinnet och på vintern hade man gärna ett par

flanellbyxor och det var så grovt att det t.o.m. stack igenom det. De byxorna renderade mig namnet "skäktefrallsbyxan". Det gråt jag för många gånger. Mina föräldrars kläder var så enkla att det inte går att minnas. Det enda var min fars uniform och den såg jag bara en gång. Jag hade så gamla bröder att jag fick ärva av dem och det gjorde också far ibland. Den första nya kostymen fick jag när jag konfirmerades. Den kostymen var sydd av skräddare Lindquist i Flackarp. Far hade köpt tyget och det var billigt att sy hos Lindquist. Mössa hade vi köpt hos Mösseskräddare Nord. På samma gång fick jag mina första läderskor.

Klädgåvor brukade ju utdelas av jultomtarna, men jag vet inte vad mina föräldrar menade, de var väl inte så företagsamma för jag fick aldrig något av jultomten.

Trätofflor användes bara på vintern och från det första man kunde gick man på platt ända till långt fram på hösten.

Vi pojkar använde skärmmössa annars var det skalk, en rundkullig hatt för det mesta. Mor hade aldrig hatt.

Inom mitt yrke hade vi vita byxor och röd-viträndig blus och på söndagar hade dom samma fast renare. Detta var bara i min tidigaste ungdom, när jag sedan kom ifrån gardet såg jag aldrig något sådant.

Hos kvinnorna skulle ju kjolen vara lång, men så fanns det ju de som var modiga nog att karva av den litet och det ansågs opassande. Man fick knappt visa halva vaden. Min hustru ville gärna ha kjolen litet kortare när vi skulle gå ut och då kallade de henne för "hon med dem korte kjolarna".

ACC. N:R M. 16466: //

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det var omkring 1914. Sedan bibehöll hon den längden och då blev det så småningom "hon med dom länge kjolarna".

Man fick gå i kyrkan med det man hade. När man gick och skulle konfirmeras tvingades man gå i kyrkan, man skulle redogöra för prästen vad det predikades, då var det de som hade bättre kläder. De äldre brukade gärna vilja vara svartklädda, de fina damerna var de som var svartklädda. De fri-religiösa hade tätt knäppt uppe i halsen.

Familj, släkt och hemliv.

Jag kallade föräldrarna Ni även när jag tilltalade en utav dem. När man talade om dem med kamrater blev det som nu gubben och käringen. Andra människor som kom tilltalade jag med namn utom när det kom fruar till mor och skulle be henne komma och städa då var det fru. Egendomligt nog så var jag inte du med mina äldsta syskon utan jag sa Sjöland till min äldste bror exempelvis, det namnet hade han tagit. Till min äldsta syster blev det Elna, men det var ju 24 respektive 22 års skillnad.

Mina förädrar tilltalade varandra Du eller Bengta och Per. Det var mor som hade hand om uppfostran och även bestraffningar som skedde med handborsten, sopeborsten och ändan i vädret. Åga förekom ofta men för det mesta var det inte så hårt och oftast var det en liten pjätt på kinden. När man sedan blev åtta - tio år så bara skrattade man åt det.

II.

ACC. N:R M. 16466:12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Umgänge och nöjesliv, sport och idrott.

Far hade inget direkt umgängesliv och det hade inte heller mor.

Några organiserade utflykter förekom inte, men det hände att man slog ihop sig tolv stycken och hyrde en vagn hos åkaren och åkte ut till Bjärred och badade på söndagarna.

1896 började bion och det kostade då tio öre på den som låg vid Bantorget, på de andra kostade det 25. Ibland var det cirkus i Kattesund, i samma hus som nuvarande Auktionskammaren. Det var Cirkus Madigan och Orlando som gav föreställningar där. Min ena broder var vaktmästare och kunde släppa in mig men ibland upptäckte Orlando mig och då åkte man ut. Gamla fru Madigan bodde i Tvärgatan och det var hon som var moder till Elvira. Det fanns också en som vi kallade för Dröfta och som egentligen hette Fritz Tengvall. Han arbetade som stand in och som luftakrobat.

På måndagarna var det barnfester i Folkets Park. Hela familjen begav sig ibland ut till Folkets Park och hade då sill och potatis med. Jag har spelat mycket boll och hoppat höjd. I höjdhopp var jag länge bland Sveriges tio bästa på höjden 1.73.

Vi spelade topp som pojkar och flickorna hoppade hage och katade boll. Vi lekte också något som kallades "tutta över gatan". Här stod en mitt i gatan och vi skulle rusa från den ena sidan av gatan till den andra. Den som stod mitt i skulle då försöka träffa oss med handen när vi sprang. Om någon blev träffad fick han stå på gatan.
fast.

ACC. N:R M. 16466:13.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

En annan lek som var mycket populär var "svara mig på lilla låtis". Här var det en som jagade de andra och man fick gömma sig överallt. Man fick inte skingra sig utan alla skulle springa på en gång. När den jagande kände igen någon skrek han dennes namn och om det var rätt måste då denne komma fram och hjälpa till att jaga de andra. Den jagande fick skrika svara mig på lilla låtis när han ville och då måste de andra svara hallå var de än befann sig när han skrek och sedan gällde det för dem att springa innan han fick syn på dem.

Det hände ju ibland att någon inte fick vara med men det var inget som hände samma person alltid.

Jag kommer ihåg en gång en som hette Karl Olsson som sedan blev stor tivoliägare i Malmö. Han organiserade en vinter något som han kallade för kasperteater. Han hade en stor trälår som han kröp in i från baksidan och stack upp pappersfigurer i sprickan på papperslåren och låg där inne och snackade. Vi fick betala ett öre om vi ville titta på. Han hade två dockor uppe och snackade som de borde ha gjort. Vi gick i bolag med honom och sade vardera fem öre och de behöll ju naturligtvis Kalle men vi fick gå fritt så det kunde det ju vara värt. Han sade ju att han skulle ha pengarna till att köpa nya dockor för.

På midsommar ordnade vi ungdomar danser på de flesta gårdar i Nöden. Då gick vi och plockade grönt och så hjälpte de äldre till att spika ihop en majstång och så var det alltid någon som kunde spela dragspel och så blev det dans sju kvällar på en vecka, hela midsommarsveckan.

ACC. N:R M. 16466:14.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Det var dans nästan på varje gård, men alla hade inte musik. Vi gick därför runt på dom olika gårdarna med musikanten, och det togs ju upp spelemanspengar så det var bättre att cirkulera. Vi hade en central här i Lund då, det var uppe i Spoletorp, som ligger nordväst i staden. Där hade vi mitt på gatan en stor majstång som hela Spoletorp hade hjälpts åt att ordna. Det var huvudsakligen på midsommarafto då var alla där och dansade.

Bemärkelsedagar i familjen.

Mina syskonbarn blev döpta i hemmet och det blev säkert vi också.

Jag är konfirmerad i Domkyrkan. Mina föräldrar var med och hörde på förhöret. Konfirmationen innebar att pojarna fick långbyxor och flickorna långa kjolar istället för sådana som bara gick till knäna.

Det enda vid förlovningar i vår samhällsklass var bara att man bytte ringar, som inte var av annat material än mässing i min släkt i varje fall. En gång kommer jag ihåg att det var en svarvare på armaturfabriken som gjorde ringarna till min ena syster.

Det har varit olika med bröllopen hos oss, några har blivit kyrkvigda, och några har blivit vigda hemma hos mor och far. Jag tror nog att alla mina systrar har vigts hemma. Det var inte guldringar då heller.

Mor och far firade silverbröllop fast det var helt enkelt. På den tiden hade vi ju höjt standarden liksom alla andra så gåvor och sådant förekom ju inte minst från barnen.

Min mor dog 1921 ~~och~~ hon är den enda som har dött i hemmet. Då kläddes rummet med alkan och så var det vaka över henne. Alla var närvarande och

så sent hade vi ju alla bättre råd och var därför klädda i fina svarta kläder. Sedan var det middag i hemmet för de närmast sörjande. Dödsannons hade vi satt in i pressen och utanför på gatan hade vi strött granris, det gjordes även om de var döda på lasarettet.

Födelsedagar är det enda som vi någonsin har fäst någon uppmärksamhet vid här hemma. Far blev uppvaktad någon gång av sina soldatkamrater, det bodde ju många sådana här i Lund. Jag vet att det lilla rummet vi bodde i på Laboratoriegatan det var smockfullt av gubbar, säkert tio stycken. Det var visst någon som inte ens kunde gå in utan fick stå utanför i korridoren. Det kunde hända att han kunde få ett eller två stycken vykort. På femtioårsdagarna tog man ju till sina yttersta resurser för att få det extra festligt.

På nyårsdagen satt man uppe tills det hade ringt i kyrkorna. Alla familjemedlemmarna fick sitta uppe även om man när man var liten brukade somna redna innan klockan tolv.

Vid fastlag fick vi en bulle och mjölk. När jag blev en femton - sexton år gammal brukade vi resa ut till Fågelsång och där slog de katten ur tunnan och satt "herre på vågrättstång" exempelvis. Båda satt då grensle över en stång och så skulle man försöka slå av motståndaren från stängen med hjälp av en halmsäck. Därute hade vi kappspringningar också fast det var inga idrottskläder.

På påskafton fick man ett ägg som oftast var målat. Man hade ett papper som färgade ifrån sig. Sådana ark fanns att köpa för fem öre och deträckte

ACC. N:R M. 16466:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

till alla äggen.

I påsktid förekom också ägg lekar. Det var förmånligt för oss hungriga pojkar för om man höll sig framme kunde man få ett eller annat ägg. Det till gick så att äggen sattes med en halv meters avstånd från varandra och från ett visst uppmätt avstånd skulle deltagarna sedan rulla en boll och försöka träffa något av äggen.

I demonstrationstågen fick man börja gå med ända från det man kunde börja gå. Sedan har jag gått med varje år i tåget utom föregående år då låg jag på sjukhus.

På Mårten var det gärna litet extra en stekt fläskskiva eller något annat som man kunde ha råd emd.

På Lucia var man upe vid AF på natten, där hade studenterna en eld och så hade de stora vita skjortor på sig och hoppade över elden, precis som de gör idag.

Till jul ville vi ju liksom alla andra ha det litet extra festligt och man offrade ju så mycket som möjligt för att uppnå det. Man kände det nog betydligt högtidligare då än man gör nu. Julklappar fick man kanske en eller ett par när man var liten det var inga dyra saker men det behövdes ju inte så mycket för att ögonen skulle börja tindra på en. Någon riktig tomtentrustning hade vi ju inte men det var kanske bara roligare att de inte fanns. Hos oss hade vi en liten julgran som stod på bordet, och måste flyttas bort när vi åt. Mor gjorde köttbullar och så blev det väl kanske råd till en stek. Det var mycket viktigt att det skulle pyntas för man ville ju ha julstämningen.

ACC. N:R M.16466:17.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Sjukvård och hygien.

Stadsläkaren var fri för mindre bemädlade. Man skulle naturligtvis vara mycket sjuk om mor skulle kalla på läkaren. Det hette oftast om man klagade att man var sjuk eller hade ont, att det är bara växevärk. Var edt riktigt illa så blev det Lundkvingans olja och omslag med det. Blev man då inte bra av naturen så blev man bra av egen vilja för då trodde man på det. För övrigt så hade jag inte sökt läkare förrän jag värva mig till gardist.

1902 och 1903 hade jag två bröder som blev sjuka i nervfeber en var i Revinge och en här i staden.

Förlossningarna skedde nog på BD vad jag vet, jag kommer bara ihåg en av mina systrar som fick barn hemma.

Det var nog bara jag som besökte varmbadhus, de andra hade inte tid med sådant eller så brydde de sig inte om det. Bassängen på badhuset var bara tre gånger två meter och där lärde man sig inte att simma utan vi lärde oss att simma nere i Höge å. På sommaren var man alltid där från morgon till kväll. Då var den bäst som badade flest gånger.

Det fanns vägglöss i huset så det stank och det var mycket vanligt, det var inte bara hos oss. Råttor fanns det massvis på gården men de gick i allmänhet inte in i lägenheterna. Mot råttorna bedrev man något som kallades för råttkrig och kunde man fånga en råtta, fick man tio öre uppe på besiktningsbyrån. Det blev för många hela djur till sist och därför fick man hugga svansen av den och få tio öre för den och så fick man göra med kroppen vad man ville. Det blev sport hos oss grabbar.

Det städades naturligtvis men inte så ofta som det hade behövts. Det

enda städredskap som användes var sopborsten och handborsten. Man tvättade i tvättstugan som man fick elda upp innan. Det var stortvätt som tvättades där och småtvätt fick man göra inne, det var skjortor som inte kunde vänta till stortvätt eftersom man kanske inte hade mer än två. det enda som användes var såpa och soda.

Socialvård.

Mina föräldrar har aldrig tagit fattighjälp så fattiga de var. Far sa alltid att förr skall de få bära mig med huvudet före än jag skall taga fattighjälp. De behövde aldrig komma på Mårtenslund heller eftersom barnen då var stora och kunde hjälpa dom. Den hjälp som annars förekom bestod annars av natura och kontantmedel till hjälp till hyra. De hus som fanns kallades för fattighus och där stadsgården nu ligger låg ett fattighus där det fanns en skylt utanför där det stod: "Ho där icke vill arbeta han skall icke heller äta". Den skylten finns hos partiet nu. De gamla försökte ofta klara sig fram med eget arbete. Männen sopade gator och fruntimmerna tog lättare städarbeten. Om man inte hade några barn som kunde och ville ta hand om en när man blev gammal så kunde man inte påräkna någonting annat än fattighuset.

Politik.

Den tidning som lästes hos oss var arbetet. Det enda parti som man talade om och sysselsatte sig med så var det ju socialdemokraterna, de andra var fiendepartier. Vi i vår familj gick alltid med i förstamajdemonstrationen.

Vår inställning till kungadömet var mycket positiv och vi hade kungaparet på bild på väggen så länge jag minns.

Det religiösa livet.

Vi tillhörde statskyrkan, fast man mycket sällan gick i kyrkan. Det var någon gång vid juletider som det kunde inträffa men annars aldrig. Man tyckte nog bra om frikyrkorna och särskilt då frälsningsarmén. Husandakt eller någon bön förekom aldrig hos oss. Det hörde till att man skulle konfirmeras. Man hade inget emot prästerna.

Läsvanor, studier och yrkesval.

Jag har alltid varit intresserad av att läsa. Det var meningen att jag skulle fortsätta att läsa men det blev aldrig råd till det. Vi gick till stadsbiblioteket och lånade. Alla yrken utom präst ansågs vara bra om man kom från arbetarklassen.

Mina föräldrar ville inte att jag skulle bli murare. De tyckte jag skulle skaffa mig ett inomhusyrke där man slapp frysa om vintern. Vid femton års ålder kom jag hemifrån och sedan har jag aldrig bott hemma.

Stadsdelar och samhällsgrupper.

Det var Nöden och tjocka staden och inget mer. Det var sammanhållning mellan judar och svenskar det var det enda. Det var Lundagård och Stadsparken samt Folkets Park.

ACC. N:R M. 16466:20.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Namn på byggnaderna uppkom oftast efter deras byggmästare eller ägare.
Någar byggnader kunde få namn efter formen och utseendet t. ex. Strykjärnet.

Herr Glantz har flyttat från Nöden och bor nu i ett toppmodernt hyres-
hus på Mellanvångsvägen. Här finns också andra pensionärer som herr Glantz
umgås med. Sagesmannen trivs utmärkt och är nöjd med förhållandena. De kon-
takter han haft före flyttningen upprätthåller han ännu och tar dagligen
två långa promenader. Dessa förlägger han oftast till Nöden.